

Ett perspektiv utifrån, av Dewi Jones

När Bertil Gabrielsson kontaktade mig för att tala under Lammriksdagen så var det många år sedan vi senast träffades och jag såg fram emot att se hur utvecklingen har varit på Gotland och inom svensk lammproduktion i stort.

Jag blev mycket positivt överraskad under min vistelse, framför allt av entusiasmen och energin hos deltagarna på Fårö.

Lammproduktionen i Storbritannien har haft det tungt under de senaste åren, men håller sakta på att återhämta sig och priserna går upp inom vårlammsproduktionen. Man förväntar sig ytterligare en minskning av antalet djur (för närvarande 15 miljoner tackor) och en förflyttning av produktionen till mer extensiva beten uppe i bergen. Det höga priset på vete medför att man använder mer bördig åkermark till växtodling istället för till bete. Medelbesättningen, på ca 350 tackor, har fördubblats under det senaste årtiondet men nationell statistik förvrängs av hobbyproducenter. En kommersiell lammproducent behöver ha 1 500 tackor för täcka in en heltidstjänst. Samma trend gäller på familjejordbruk, speciellt om man betänker att bidragen kommer att minska betydligt i hela Europa de närmaste 6-7 åren. Den grundläggande principen att minska produktionskostnaderna och samtidigt behålla vinsten är det viktigaste för att ha en hållbar lammproduktion i Storbritannien men detta gäller även Sverige!

Dewi Jones i samtal med SF:s ordförande Bertil Gabrielsson vid stämman på Fårö. Foto: Einar de Wit.

Lammproduktion är ett företagande och behöver därför ha en professionell struktur. Det är inte alltid en lätt uppgift att få till det när produktionen till viss del bygger på livsstil och tradition. Mina viktigaste budskap är helt enkelt dessa:

1. Övertyga dig själv om att du driver ett företag och att din tid är värdefull.
2. Utveckla en affärsplan för din lammproduktion och gård, även om det bara är enkla anteckningar på en bit papper. Du behöver en strategi för de kommande 5 åren.
3. Lär känna din marknad innan du börjar producera. Bestäm om du producerar varor till en viss målgrupp eller om du höjer din vara genom att etablera ett förstklassigt varumärke. Att varumärket bygger på närproducerat är en trend som sprider sig över hela världen i takt med att det blir fler och fler miljömedvetna konsumenter. Det här är extra viktigt för Gotländska producenter som redan har ett bra varumärke i själva regionen och behöver vidareutveckla det.
4. Ta reda på din produktionskostnad. Du har inte en chans att ha kontroll på ditt företags utveckling om du inte vet var du börjar. Brittiska producenters kostnader varierade mellan 74 – 174 pence per kg levandevikt visade det sig i en undersökning 2006/2007. Var ligger du på skalan?
5. Fokusera på rätt saker. Alldeles för många människor slösar sin tid och energi på småsaker medan man glömmer bort det som verkligen gör skillnad,

t ex: många producenter ägnar massa tid åt att diskutera olika lösningar för fotbadet istället för att identifiera och slå ut djur som upprepade gånger är halta.

Du kan komma att ändra en del funktioner på din gård om du tänker igenom dessa punkter. Vissa väldigt grundläggande områden som bör tas upp till diskussion är:

1. Vad har jag för lammingsprocent?

Den här ekvationen är extremt viktig eftersom den bör innehålla en diskussion om lammdödlighet och antal galltackor (eller lågproducerande som alla naturligtvis bör slås ut!). Att kunna jämföra dessa tal med andra producenter ger dig möjlighet att förbättra din produktion.

2. Vad har jag för foderkostnader?

Att känna till sina kostnader per kg ts är grundläggande för att kunna jämföra grovfoder mot t ex spannmål. Att använda nya sorters klöver, cikoria och gräs med hög sockerhalt har revolutionerat många produktionssystem på Nya Zeeland och i Storbritannien.

3. Vad har jag för jordmån?

Alla bra vallsystem bygger på kunskap ända nerifrån jorden och uppåt. Du måste veta jordmån, markpackning och näringsinnehåll i jorden innan du på ett effektivt sätt kan öka vallproduktionen.

Har du koll på vad du sysslar med i ditt företag? Om inte – ta reda på det! Ord och inga visor från Dewi Jones. Foto: Einar de Wit.

4. Vilken är min optimala lammningstid?

Tidpunkten för lammning bör beslutas efter att du har tagit reda på så mycket som möjligt om din potentiella marknad och dina produktionskostnader, inte tvärt om. Vårllamsproduktion med höga foderkostnader kan bara rättfärdigas med en stark efterfrågan och ett högt pris för produkten.

5. Använder jag rätt avelsmaterial?

Du måste kunna lita på att avelsbesättningarna kan hjälpa till med att välja ut rätt baggar till dig. Involvera dem i din produktion och om de inte är intresserade, sök upp någon som är det! Det är alltid bättre att du köper färre baggar än du behöver men använder samma mängd pengar till att köpa bättre baggar. Du kan ha upp mot 100 tackor per bagge om baggen är välskött innan betäckningen. Att köpa baggar med härstamningsbevis är viktigt. Visst kan verktyg som CT-scanning (helkroppsscanning) och DNA kan användas för att plocka ut de bästa djuren men de förblir komplement till ett bra avelsprogram och kan aldrig ersätta det. Det är

viktigt att få grunderna rätt innan man kastar sig över ny teknologi.

6. Är jag tillräckligt selektiv med mina utslagsdjur?

Att ta bort problemdjur är det snabbaste sättet att tjäna pengar. Tackor som upprepade gånger är halta, har dåliga modersegenskaper, är dåliga i magen ofta eller har andra återkommande osundheter behöver skiljas ut och slaktas vid en lämplig tidpunkt när man får bra betalt. Det är också klokt att undvika att spara livdjur från dessa tackor. Även om det Nya Zeeländska easy-caresystemet bygger på bl a klimatfaktorer som kan vara svåra att överföra så kan man skapa sig ett easier-caresystem. Dvs att skapa en sund och lättskött besättning är något som alla kan sträva efter.

7. Är det viktigt med karantän?

Det lättaste sättet att öka kostnaderna för medicin och behandlingar är att köpa in en smitta med ett nytt livdjur.

Behandling och övervakning i karantän i minst 6 veckor är nödvändigt för att undvika att man får in resistent parasiter, fotröta och många andra smittor som har stor negativ effekt på produktionen och ökar kostnaderna.

Du måste ta ansvaret för din besättnings hälsa istället för att förlita dig på att någon annan gör det. Du måste behandla alla djur som smittade till dess att motsatsen har bevisats!

8. Hur utnyttjar jag min tid bäst?

Många lantbrukare utökar sin verksamhet utan att tänka på vad det får för konsekvenser. Att skaffa extra mark eller fler djur ger ibland ökade kostnader men inte tillräckligt mycket in för att motivera en extra anställd. I värsta fall så ökar pressen mycket på gårdens familj utan att ge särskilt mycket extra över. Det är lättare att vara aktiv än produktiv – du kan endast fatta genomtänkta beslut om du har tid att tänka efter!

De framgångsrika lammproducenterna är de som har tydligt fokus på vad som är viktigt och som progressivt följer marknaden, samtidigt som de har järnkoll på sina kostnader. Det är egentligen bara sunt förnuft. Ni har redan många av redskapen för att göra detta i Sverige men behöver kompetensen att utnyttja dem för att en effektiv förändring ska ske.

Jag gratulerar Svenska Fåravelsförbundet till en lammproduktion full av liv och framåtanda och önskar er all lycka i framtiden.

Dewi Jones

Innovis

Översättning: Emma Rosenmüller

Elektronisk märkning CombiE

Nu godkänd som officiell elektronisk märkning av får

Besök gärna www.stallmastaren.se för närmare information om våra märksystem samt övriga produkter i vårt sortiment. Eller ring så berättar vi mer!

Telefon 0510-204 45, www.stallmastaren.se